

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Kolumn: Presidenten har mera makt än ansvar

Rapeli, Lauri

Published in:
Västra Nyland

Published: 01/12/2023

Document Version
Final published version

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Rapeli, L. (2023). Kolumn: Presidenten har mera makt än ansvar. *Västra Nyland*, 21.
<https://app.vastranyland.fi/2023-12-01/kolumn-presidenten-har-mera-makt-an-ansvar>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Presidenten har mera makt än ansvar

Finländare gillar sin president. Inte bara den person som sitter på posten, utan institutionen. Av alla politiska institutioner, har finländare högst förtroende för presidenten. Även efter grundlagsreformen för dryga 20 år sedan, då presidenten förlorade en stor del av sin formella makt, har valdeltagandet ofta varit högre i presidentvalet än i riksdagsvalet, trots att riksdagen har mycket mer inflytande än presidenten. Det är lättare att bekanta sig med en person och begripa vad hen gör, än att följa med en hel riksdag med 200 ledamöter från olika partier.

Även om riksdagen har nästan all politisk makt i vårt system, har presidenten fortfarande en viktig roll i utrikespolitiken. Enligt grundlagen, leder presidenten, i samverkan med statsrådet, Finlands utrikespolitik. Presidentens agerande har viss betydelse även i andra ärenden, men utrikespolitiken är presidentens viktigaste uppgift.

Finlands president är inte en galjonsfigur, utan en politiker med betydande formella befogenheter och möjligtvis ännu mer informell makt. En skicklig president kan påverka landets politik genom kontakter med regeringen och andra nyckelpersoner samt genom att uttala sig i offentligheten.

Politisk makt bör alltid balanseras med politiskt ansvar. Väljarna måste kunna byta en makthavare, som, enligt väljarna, misslyckas i sitt maktutövande eller till och med missbrukar makten. När det gäller presidenten, är ansvarsfrågan problematisk, speciellt om den sittande presidenten återväljs till en andra period. Eftersom det inte kan bli en tredje period, saknas en mekanism för väljarna att utkräva politiskt ansvar. Till skillnad från andra politiker, som alltid kan ställa upp i följande val, behöver en president under sin andra period inte fundera på återval.

I princip kunde en sådan president strunta i de konventioner, och även formella regler, som normalt begränsar presidentens agerande. Till exempel samspelet mellan statsrådet och presidenten i utrikespolitik har inte allvarligt testats och ingen vet vad som skulle hända, ifall en president plötsligt började köra sitt eget race. Tröskeln för justitiekanslern och statsrådet att utöva laglighetskontroll mot en populär president skulle säkert vara hög.

Grundlagar och politiska institutioner, både hos oss och i andra demokratier, utgår från att de personer som väljs till politiska ansvarspositioner, inte ifrågasätter de gemensamma reglerna. Som exemplen från USA, Ungern och Polen, och även andra länder, visat under de senaste åren, är detta ett felaktigt antagande. I det opinionsklimat som råder på många håll, lyckas även sådana personer, som öppet motsätter sig demokratins spelregler och principer, vinna demokratiska val.

Jag är inte rädd för att någon av de nuvarande presidentkandidaterna är ute efter att testa demokratins hållbarhet i Finland. Den enkla poängen här är att det finns en obalans mellan presidentens maktposition och möjligheterna till politiskt ansvarsutkrävande. Det är inget problem just nu, men en finländsk Trump skulle ha obekvämt mycket manövreringsutrymme.

Lauri Rapeli

Forskningschef vid Åbo Akademi